Tenon kalatalousalue
Deanu guolledoalloguovlu

Tenon kalatalousalue
Äimäjoentie 2
99980 UTSJOKI
teno@tenonkalatalousalue.fi

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

HE 9/2024 vp / Lausuntopyyntö

KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE

Tenon kalatalousalue kiittää mahdollisuudesta lausua aiheesta, lausuntomme on seuravanlainen:

Pidämme outona käsittelymallina sitä, että valiokuntaan ei pyydetä kuultavaksi asianosaisia, eli vesialueen omistajia, vaan heiltä pyydetään vain kirjallinen lausunto. Hyvään hallintoon kuuluu olennaisena osana myös aito osallistaminen, tästä ei voi antaa tyylipisteitä.

Saamelaisten oikeudet

Ehdotetussa kalastussäännössä on kieltämättä joitakin instrumentteja, jotka mahdollistavat saamelaisen kalastuskulttuurin harjoittaminen (§40). Kuitenkin nämä esitykset ovat lähinnä kosmeettisia. Lähtökohtana pitäisi olla mahdollisuus harjoittaa lohenkalastusta, joka aiheuttaisi enintään 10 prosentin kalakuolevuuden. Ensisijaisena kalastajaryhmänä ovat saamelaiset kalastusoikeuden omistajat, kuten KKO 2022:26 on linjannut päätöksessään, koskien Vetsijoessa ja Utsjoessa tapahtuneessa kalastuksessa kesällä 2017. Myös perustuslakivaliokunta on linjannut, että saamelaisilla on Tenon alueella **ensisijainen** oikeus kalastukseen. Lohikantojen vahvistuttua kalastus voitaisiin avata muillekin kalastajaryhmille. Lisäksi toteamme, että esitys vaikuttaa voimakkaasti omaisuudensuojaan, koska tällä kalastussääntö esityksellä rajoitetaan kalastusoikeuksien käyttöä. Eli, kyseessä on lunastus ilman korvausta. Nämä edellä mainitut seikat vaikuttivat Tenon kalatalousalueen vetäytymiseen kalastussääntöneuvotteluista joulukuussa vuonna 2022.

Lähinnä saamelaisväestöön kuuluvien kuntalaisten perinteinen, vähintään nautintaperusteisiin oikeuksiin rinnastettava oikeus kalastaa on omaisuudensuojan piiriin kuuluva varallisuusarvoinen etu (ks. esim. PeVL 29/2004 vp, s. 2/I ja PeVL 30/1993 vp, s. 2/I).

Perustuslakivaliokunta on todennut lausunnossaan (PeVL 5/2017 vp) mm, ”että kalastaminen Tenojoella olisi tullut turvata ehdotettua laajemmin saamelaisille asuinpaikasta riippumatta ja kohdistaa kalastusrajoitukset voimakkaammin sellaiseen kalastukseen, joka ei nauti perustuslain 17 §:n 3 momentin ja YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan sopimuksen (KP-sopimus) 27 artiklan mukaista suojaa”. Valtiovalta ei ole ottanut tätä asiaan kuuluvalla tavalla huomioon.

Rannikolla tapahtuva kalastus

Tenon kalatalousalueen mielestä tätä kalastussääntöä ei olisi pitänyt tuoda eduskuntaan, ennen kuin Norjan valtio sitoutuu kieltämään lohenkalastuksen niiltä rannikko- ja vuonoalueilta, joissa on havaittu Tenon lohta.

Jälkihoito

Tenon kalatalousalueen mielestä viime vuosien lohenkalastuskiellot ja nyt käsittelyssä oleva kalastussääntö rajoittaa voimakkaasti kalastusoikeuksien käyttöä. Tenojoessa olevat kalastusoikeudet perustuvat vesialueitten suoraan omistukseen, tai erityisiin etuuksiin, jotka on merkitty kiinteistörekisteriin. Tenon kalatalousalue peräänkuuluttaa yhteiskuntavastuuta, jolla tarkoitamme, että Suomen valtion olisi korvattava aiheutuneet vahingot vesialueittenomistajille.

Vaikutuksienarviointi

Vireillä olevassa kalastussäännössä on arvioitu lohen sielunelämää hyvinkin seikkaperäisesti, mm. veden alla tapahtuvaa lohen elämää käsitellään suhteellisen laajasti, mutta siinä ei oteta huomioon vedenpinnan yläpuolella tapahtuvaa elämää, sitä miten paikalliset ihmiset jaksavat ja voivat. Tenon kalatalousalue vaatii, että asian käsittely keskeytettään ja ministeriö tekee asianmukaisen sosioekonomisen vaikutuksien arvioinnin.

Huomioon otettavaa

Hallituksen esitys Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn kalastussäännön muutamisesta, VN/2935/2020-MMM-107 maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntöön lausuneista. Huomioitavaa on, että suurin osa lausunnon antajista vaati olla hyväksymättä kalastussääntömuutosta.

Tenon kalatalousalue pyytää valiokuntaa huomioimaan Tenon kalatalousalueen 15.1.2024 lähettämän lausunnon, koskien Hallituksen esitystä Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn kalastussäännön muuttamisesta. Lisäksi Oikeusministeriön lausunto on myös syytä ottaa vakavasti.

Utsjoella 7.3. 2024

Hallituksen puheenjohtaja MIKA AIKIO

Outakosken yhteisen vesialueen osakaskunta yhtyy Tenon kalatalousalueen lausuntoon.

Outakosken yhteisen vesialueen osakaskunta
Ringi 16
99980 Utsjoki
ilmari.tapiola@gmail.com

REK. ILMARI TAPIOLA

Utsjoen kirkonkylän yhteisen vesialueen osakaskunta yhtyy Tenon kalatalousalueen lausuntoon.

Utsjoen kirkonkylän yhteisen vesialueen osakaskunta
Ringi 21
99980 Utsjoki
hans.pieski@gmail.com

REK. HANS PIESKI